

Hur kunde Industriens Utredningsinstitut bli så framgångsrikt?

Industriens Utredningsinstitut (IUI) grundades 1939. På mindre än tio år växte det från en liten utredningsbyrå till ett ledande forskningsinstitut inriktat på mikroekonomiska problem. På basis av ett antal nyskrivna minnesuppsatser och biografier om tidigare IUI-forskare, presenterade i Henrekson (2009), ges här en beskrivning av forskningsmiljön och vad som åstadkoms. Vidare diskuteras orsakerna till att institutet blev så framgångsrikt. Framställningen sträcker sig till slutet av 1970-talet, men mycket talar för att många av de framgångsfaktorer som identifieras fortfarande är giltiga.

Det har nu gått 70 år sedan Industriens Utredningsinstitut (IUI) grundades. Den legendariske Asea-chefen Sigfrid Edström lyckades 1939 göra verklighet av sin övertygelse att näringslivet behövde ett eget kvalificerat utredningsinstitut, trots skepsis och en hel del motstånd i ledande näringslivskretsar. IUI – från 2006 Institutet för Näringslivsforskning (IFN) – har sedan sin tillkomst varit en ledande aktör inom tillämpad forskning och som producent av faktaunderlag för den ekonomisk-politiska debatten i Sverige. Flera IUI-forskare kom också själva att spela en framträdande roll i samhällsdebatten.

I samband med 70-årsjubileet inbjöds ett trettiotal tidigare medarbetare att skriva en personlig betraktelse över vad tiden vid IUI har betytt för deras personliga och professionella utveckling. Deras bidrag och några bidrag om tidigare chefer och ordföranden skrivna av andra, publicerade i Henrekson (2009), utgör en intressant källa för information om forskning och samhälle.

Den viktigaste frågan gäller vilka betingelser som skapar och upprätthåller en kreativ och produktiv forskningsmiljö. I denna artikel ska jag försöka att både ge en historisk tillbakablick på en för svensk ekonomisk forskning viktig institution och förhoppningsvis också användbara insikter för andra nu verksamma forskningsinstitut.

Eftersom framställningen är baserad på bidragen till en jubileumsbok ligger det i sakens natur att det framför allt är de positiva förhållandena som lyfts fram. Det finns givetvis alltid negativa sidor att skildra – projekt som misslyckats, enskilda forskare som inte kommit till sin rätt osv – men dessa aspekter har fått stå tillbaka.

1. Vad åstadkoms vid IUI?

I Sverige förekom på något undantag när knappast systematisk empirisk

MAGNUS HENREKSON

är vd för Institutet för Näringslivsforskning (IFN) och var fram till 2009 innehavare av Jacob Wallenbergs forskningsprofessur vid Handelshögskolan i Stockholm. Han har under senare år främst forskat om entreprenörskapets ekonomi. Magnus. Henrekson@ifn.se

Ett särskilt tack till Göran Albinsson Bruhner, Robin Douhan, Henrik Horn, Dan Johansson, Lars Jonung, Henrik Jordahl, Mats Persson och Birgitta Swedenborg för värdefulla synpunkter på tidigare versioner av denna framställning.

forskning baserad på ekonomisk teori och statistiska metoder före 1930-talet. I slutet av detta decennium bildades två empiriskt inriktade forskningsinstitut: det statliga Konjunkturinstitutet (KI) 1937 och två år senare IUI. KI inriktades under Erik Lundbergs ledning på makroekonomiska frågeställningar och problem rörande den offentliga sektorn. IUI, å sin sida, kom att betona det industriella framtidskridandet på längre sikt och vilka strukturella förändringar av institutioner och näringsliv detta erfordrade och ledde till. Tidigt sattes det enskilda företaget och den individuella företagaren i fokus. Under Ingvar Svennilsons cheftid 1941-49 omvandlades IUI snabbt till ett forskningsinstitut med en akademiskt kvalificerad forskarstab.¹ IUI och KI fick enligt Svante Nycander (2005, s 126) ”under fyrtio-talet anseende som landets främsta ekonomiska forskningsinstitutioner”.

Före 1970-talet var det få som disputerade i nationalekonomi.² I Sverige var antalet nya doktorer inte fler än åtta under 1940-talet och så sent som under 1960-talet disputerade endast 18 personer (Wadensjö 1992). Under denna tid fanns ingen reguljär forskarutbildning vid någon högre läroanstalt. IUI blev därför en viktig utbildningsplats för nationalekonomer. Under IUIs första 30 år skrevs 11 doktorsavhandlingar och 15 licentiatavhandlingar vid institutet (Nabseth 1969).³

Genom Ingvar Svennilson blev IUI initiativtagare till de statliga *långtidsutredningarna* (LU) och Svennilson var även ordförande för den första utredningen (Åberg 2009). IUI svarade fram till början av 1970-talet för den sk industrilagan i ett unikt samarbete med Finansdepartementet. IUIs biträdande chef Erik Höök blev 1962 planeringschef på Finansdepartementet med ansvar just för LU.⁴ Långtidsutredningarna kom att spela en central roll som bas för den ekonomiska politiken i Sverige under flera decennier (Bergman m fl 1991).

Samarbetet med staten avbröts i början av 1970-talet när den ökade politiska polariseringen i praktiken omöjliggjorde en fortsättning (Wohlin 2009). IUI övergick nu till att under två decennier göra alternativa långtidsutredningar under beteckningen *långtidsbedömningar*.

IUI har också tagit fram ny statistik för centrala områden såsom industrin, byggsektorn (Salaj 1968) och hushållens tidsanvändning (Klevmarken 2009). IUI-initiativen har sedan i regel tagits över och vidareutvecklats av Statistiska centralbyrån (SCB). Därutöver har IUI fortsatt att samla in och analysera egna unika uppgifter rörande det svenska näringslivet. Särskilt kan här nämnas den omfattande databasen över multinationella företags verk-

¹ Ingvar Svennilsons insatser skildras av Persson och Siven (2009).

² Delvis har detta att göra med att den gamla doktorsexamen var mer omfattande än dagens, vilket gjorde att många endast skrev en licentiatavhandling. Men den viktigaste förklaringen är att det inte någonstans fanns ett reguljärt doktorandprogram av det slag som i dag är standard vid svenska universitet.

³ Innan man började använda sig av *referee*-processen i internationella tidskrifter fungerade avhandlingsskrivandet också som en viktig garant för vetenskaplighet och extern kvalitetsgranskning.

⁴ Erik Höök disputerade på en vid IUI skriven avhandling om den offentliga sektorns expansion (Höök 1962).

samhet som Birgitta Swedenborg (1973, 1979) började sammanställa. Data-materialet har fortlöpande aktualiserats och en rad tongivande vetenskapliga arbeten baseras på dessa även internationellt sett unika data.⁵ Studierna har också kommit att spela en stor roll i samhällsdebatten.⁶ Ett mer sentida exempel är Roger Svenssons egenhändigt uppbyggda databaser över kommersialisering av patent ägda av uppfinnare och småföretag och över upphandling och internationalisering av konsulttjänster (Svensson 2001, 2007).

En betydande del av UIIs verksamhet, åtminstone fram till slutet av 1960-talet, bestod av studier som var direkt relevanta för företagets beslutsfattande – se Wohlin (2009) för en översikt. Göran Albinsson Bruhner (2009) minns t ex med vilket intresse bilbranschen, den kemiska industrin och byggföretagen tog del av industristudier och forskningsresultat avseende för dem väsentliga utvecklingstendenser.

Den som läser äldre IUI-studier slås av hur gedigna och välskrivna de är och inte minst med vilket suveränt handlag skribenterna använder grundläggande ekonomisk teori. John Skår (2009) skriver att IUI på 1960-talet var unikt och menar att man vid denna tid måste gå till National Bureau of Economic Research (NBER, grundat 1920) i USA för att finna en jämförbar institution. Bakgrunden till de två institutionernas tillkomst var också snarlik. Båda hade tillkommit för att samla, analysera och presentera fakta i frågor av stor ekonomisk-politisk betydelse.

Som framhävs av bl a Ove Granstrand (2009) har ett av UIIs kännetecken alltid varit ett dynamiskt synsätt på ekonomiska förhållanden och därtill en strävan att analysera samspelet mellan mikro- och makrofaktorer. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att mikro- och makroekonomi, åtminstone t o m 1970-talet, var i stort sett åtskilda subdiscipliner där mikroanalysen dominerades av ett statistiskt perspektiv. Granstrand menar att IUI i dessa avseenden var unikt i Europa och att han endast återfunnit något liknande vid Stanford Institute of Economic Policy Research (SIEPR).

I början av 1970-talet tog IUI upp tråden från Erik Dahmén's avhandling – skriven vid IUI – från 1950 om industriell företagerverksamhet och satte företaget och den enskilde entreprenören i fokus för en del av forskningen. Här var IUI ensamt i Sverige. Gunnar Du Rietz arbetade under hela 1970-talet i Dahmén's efterföljd med att undersöka företagsetableringarnas orsaker och betydelse under efterkrigstiden i Sverige (Du Rietz 1980; Hause och Du Rietz 1984). Under 1970- och 80-talen forskade framför allt Bo Carlsson och Gunnar Eliasson om entreprenörskap och industriell utveckling. Även här var IUI en föregångare både i Sverige och internationellt; det var först efter publiceringen av Birch (1979) som dessa frågor på allvar började uppmärksammas av fler forskare. Dahmén's (1950a) avhandling om strukturomvandling och ekonomisk utveckling är ett betydelsefullt bidrag till det som

⁵ Se t ex Andersson m fl (1996), Ekholm och Hakkala (2007), Heyman m fl (2007) och Norbäck (2001).

⁶ Bland annat visades att svenska företags investeringar i utlandet inte påverkade svensk export negativt. Det ryckte därmed undan grunden för den svenska regleringspolitiken vad gällde företagets direktinvesteringar i utlandet (Swedenborg 2009).

vissa forskare identifierat som en unik svensk forskningstradition (Carlsson och Henriksson 1991; Pålsson Syll 1995; Johansson och Karlson 2002).

Forskarnas självbild verkar dock inte riktigt ha avspeglat IUIs särställning, vilket skapade en kultur av återhållsamhet när det gällde att ”sälja” resultaten. Villy Bergström (2009) vittnar om hur Ragnar Bentzel mycket tidigt gav fundamentala bidrag som bara publicerades på svenska i någon obskyr festskrift. Siv Gustafsson (2009) berättar hur hon av svenska forskarkollegor uppfattades som oerhört förmäten när hon i ett brev till Jacob Mincer vid Columbia University tackade för inspiration och bifogade sin doktorsavhandling (skriven på svenska med en engelsk sammanfattning). Anders Klevmarken skrev visserligen sin avhandling på engelska, men huvudresultaten publicerades aldrig i någon tidskrift. När han några år senare besökte Finis Welch vid RAND Corporation tog denne fram Klevmarkens avhandling ur bokhyllan och sade mycket uppriktigt att detta är ett exempel på hur man inte ska skriva en avhandling, om den egna forskningen ska få det genomslag den förtjänar (Klevmarken 2009).

Ytterligare ett exempel är den förhållandevis ringa uppmärksamhet Birgitta Swedenborg erhöll i den akademiska världen för sina pionjärinsatser vad gäller datainsamling och forskning om multinationella företags agerande och betydelse (t ex Swedenborg 1979). Hon noterar t ex själv (Swedenborg 2009, s 344–345):

Avhandlingen innehöll mycket annat och det fanns sannolikt tillräckligt material i den för att motivera några vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter. Forskningen på området var ännu i sin linda och mina analyser var vid denna tidpunkt unika. Men sådan publicering prioriterades inte. Inte av IUI och inte av mig.

Listan över särtryck på engelska visar att det inte är förrän under 1980-talet som internationell publicering av den egna forskningen ges viss prioritet och det är inte förrän under 1990-talet som detta blir en självklarhet för varje forskare vid IUI/IFN.⁷

Även om den interna kulturen gjorde att IUIs forskning länge inte fick något större internationellt genomslag, så finns andra belägg för att den i många stycken var framstående. Men hur kunde vad som startades som en ”industriens utredningsbyrå” bli ett framstående forskningsinstitut?

2. Oberoendet

Vetenskapligt oberoende är en grundsten i all akademisk forskning. Denna princip blev även självklar vid IUI, trots att näringslivets intresseorganisationer sedan starten var huvudmän. Sigfrid Edströms och Ingvar Svennil-

⁷ Bilden var likartad på universitetsinstitutionerna runt om i Sverige. Det är först vid Institutet för internationell ekonomi som man under Assar Lindbecks ledning i mitten av 1970-talet systematiskt inriktar sig på publicering i internationella tidskrifter. Denna praxis sprider sig sedan till övriga institutioner och institut. En viktig influens var här också de svenskar som återvände till Sverige efter att ha doktorerat i USA i början av 1970-talet (Jonung 1992).

sons tidiga insatser förefaller ha varit avgörande för att så blev fallet. Båda var utomordentligt starka och principfasta och hade förmågan att driva igenom det de tagit sig för. Edström lyckades, trots motstånd inom arbetsgivarfären (Henriksson 1990), få till stånd ett institut. När Svennilson blivit utsedd till chef hade han Edströms fulla stöd att omvandla det från utredningsbyrå till forskningsinstitut, trots att ett sådant innebar en långt mer diffus nytta för huvudmännen. Det var inte heller svårt att förutse att forskarna ibland skulle komma fram till resultat som var problematiska i den meningen att en publicering gick emot huvudmännens intressen.

Som framgår av artiklar och föredrag vid denna tid var Svennilson djupt övertygad om den ekonomiska forskningens potential att bidra till bättre allmänna levnadsvillkor och att näringslivet/industrin var motorn i denna process; se t ex Svennilson (1942a, 1942b).

När väl beslutet var fattat att IUI skulle omvandlas till ett forskningsinstitut följde flera andra saker automatiskt: undersökningarna måste fylla vetenskapliga kvalitetskrav, acceptans måste finnas för att verksamheten är långsiktig, att väl underbyggda resultat kan vara mycket tidskrävande och därmed kostsamma att ta fram och – vilket är av största vikt – att resultaten från undersökningarna ska publiceras. Eller som Jan Wallander (2009, s 67) skriver:

Man kan säga att principen om publicering är den helt avgörande. Följer man den blir det snart uppenbart för omgivningen om kvalitetskraven uppfylls och misstankar om att mindre ”lämpliga” resultat undantrycks kan aldrig uppstå.

Jan Wallander fick personligen uppleva vad Svennilsons försvar för denna princip kunde innebära. Wallander hade just avslutat insamlingen av primärmaterial till sin av Uddeholmsbolaget finansierade undersökning om avfolkningen av den värmländska skogsbygden. Bolaget med dess vd i spetsen, den i svenskt näringsliv inflytelserike Nils Danielsen, utövade då starka påtryckningar mot Jan Wallander för att förmå denne att omgående avsluta arbetet och lägga vad som dittills framkommit ”i skrivbordslådan”.⁸ Svennilson reagerade omedelbart och kraftfullt.

En annan central person i IUIs historia från början av 1940-talet och närmare 50 år framåt var Erik Dahmén. Han skrev sin avhandling vid IUI under Svennilsons chefskap och var således med när Svennilson sjösatte principen om vetenskaplighet och ovillkorlig publicering. Dahmén blev tillförordnad chef 1949 och doktorerade 1950. I skriften *Industriproblem 1950* skrev han (s 7–8):

Det stod härvid redan från början klart, att den [verksamheten] för att kunna tjäna sitt syfte måste bedrivas opolitiskt och efter vetenskapliga linjer. . . . En begränsning av uppgifterna till servicebetonade snabbut-

⁸ Hela incidenten finns beskriven i Wallander (1997, s 202–205). Nils Danielsen var vid denna tid också styrelseledamot i IUI och åren 1947–49 var han ordförande i Industriförbundet.

redningar skulle emellertid alldeles frånsett detta [svårigheten att rekrytera tillräckligt kvalificerad personal] vara svårgenomförbar och olämplig också av ett annat skäl, nämligen därför att en mera långsiktigt inriktad forskningsverksamhet i längden är en förutsättning för en effektiv serviceverksamhet.

Dahmén slog således fast att vetenskaplighet och därmed följande publiceringskrav i själva verket är ett nödvändigt villkor för att säkerställa en hög kvalitet på utredningsverksamheten. Ungefär samtidigt blev Dahmén personlig rådgivare åt näringslivets nestor Marcus Wallenberg (1899–1982), en position som han innehade under återstoden av Wallenbergs liv. Marcus Wallenberg blev 1950 styrelseordförande i IUI, ett uppdrag som varade i 25 år. I jubileumsvolymen finns åtskilliga exempel på hur Marcus Wallenberg försvarade forskarnas frihet och principen att även resultat som inte uppskattades av alla ovillkorligen skulle publiceras. Där refereras även ett fall där denne, efter att ha argumenterat för sin sak, själv respekterar publicering av ett utredningsresultat som går hans egna intressen emot.

Jan Wallander införde samma principer om vetenskaplighet och publicering på SNS där han var chef fram till 1953 och förvaldade och konsoliderade sedan dessa under sin chefsperiod på IUI från 1953 till 1961. En god illustration ges av Åke Sundström⁹ som påpekar att Jan Wallander för att stärka moralen brukade citera filosofen Benjamin Höijers svar till en vän som varnade för vådan av förutsättningslöst tänkande: ”Sök sanningen! Och för den dig till helvetets portar, så klappa på.”

Av flera uppsatser i volymen framgår hur, när så behövdes, institutets vd (med stöd av sin styrelseordförande) försvarade forskarna mot påtryckningar utifrån. Det kanske mest kända exemplet är när Sockerbolagets vd Sven Hammarskiöld avgick ur styrelsen i protest mot Odd Gulbrandsens och Assar Lindbecks utredning om jordbrukspolitikerna (Gulbrandsen och Lindbeck 1966; se även Lindbeck 2009). I normalfallet blev det naturligtvis inga diskussioner överhuvudtaget, eftersom principen om forskarnas frihet var så fast förankrad. Ett bra exempel på detta är Bo Carlssons många starkt kritiska inlägg i den offentliga debatten om industrins – särskilt av dåvarande Asea-chefen Curt Nicolin förordade – 12-reaktorsprogram.¹⁰

Jan Wallanders efterträdare Ragnar Bentzel kom som forskare till institutet redan 1948 och skolades därför tidigt in i samma anda. Bentzels goda egenskaper som intellektuell ledare, inspiratör och samtalspartner lyfts fram bl a i Villy Bergströms (2009) porträtt. Göran Albinsson Bruhner (2009, s 202) beskriver honom (”Naja”) på följande sätt:

Najas ledarstil var en oförvanskad återspeglning av hans varma och storsinta personlighet. I minnet framstår Naja som en av de minst egocentrerade människor jag träffat. I trygg förvissning om den egna kompe-

⁹ I privat e-postkorrespondens med artikelförfattaren den 5 december 2008.

¹⁰ Se t ex Carlsson (1977). En annan mycket stark kritiker var den tidigare IUI-forskaren Åke Sundström.

tensens vidd och djup stöttade han sina adepter och lät dem få äran av idéer och analytiska grepp som emanerade från honom själv.

Gunnar Törnqvist (2009b) drar t o m paralleller till fysikern Niels Bohr och dennes legendariska institut i 1920-talets Köpenhamn.¹¹

3. Samhällsrelevans

Den nära kopplingen till näringslivet gjorde relevans och samhällsnytta till en ledstjärna för forskningen vid IUI. Den sk tredje uppgiften,¹² vilken först på senare år inlemdes i universitetsforskarens verksamhet, var redan från start en självklarhet. Forskningen skulle presenteras på ett sådant sätt att den var tillgänglig för en bredare, icke akademisk publik.

IUI-medarbetarna motiverades av intresset för näringslivets ekonomiska problem snarare än av intresse för metoder. Detta skapade en tydligare känsla av att den egna forskningen var viktig i en bredare bemärkelse och inte bara i den akademiska världen.

Att det fanns en känsla av att en forskare kunde göra en viktig insats för att förbättra samhället är en bra illustration till efterfrågans fundamentala betydelse. Csikszentmihalyi (1990, 1996) menar att produktiv kreativitet, dvs nydanande arbeten som får ett allmänt genomslag och erkännande, uppstår vid en växelverkan mellan tre element: *området*, *individ* och *expertisen*, där de senare har en roll som berättigar dem att bestämma vem eller vilka som ska få tillträde till området. Csikszentmihalyi frågar sig varför måleriet, arkitekturen och bildhuggeriet plötsligt uppvisade sådan kreativitet i 1400-talets Florens. Antalet talanger var antagligen inte större där och då än annorstädes och tidigare. Vad som förändrats var två saker. Området förändrades genom återupptäckten av många kunskaper från antiken. Lika viktigt var den plötsliga förändringen i efterfrågan på konst och arkitektur från den härskande klassen i Florens.¹³ Med en starkt ökad efterfrågan från sofistikerade beställare blomstrade den produktiva kreativiteten.

Analogin till dagens forskning är inte så långsökt som man skulle kunna tro. I en bra forskningsmiljö råder akademisk frihet, men friheten leder samtidigt till att forskare söker sig till områden där efterfrågan på analys och nya viktiga resultat är stor. Denna efterfrågan skapas i ett komplicerat samspel mellan samhällsutvecklingen, vad som rent vetenskapligt är möjligt att forska om och vad potentiella finansärer är beredda att stödja. De omfattande näringslivskontakterna vid IFN/IUI innebär att forskningen i större utsträckning drivs av externa intryck och inte bara av intern accep-

¹¹ Den tyske fysikern Erwin Schrödinger myntade begreppet "Köpenhamnsandan" (*der Kopenhagener Geist*) för att beskriva denna legendariska forskningsmiljö.

¹² De två första uppgifterna är forskning och undervisning. Det som kommit att kallas den tredje uppgiften avser samverkan med det omgivande samhället och att informera om den egna verksamheten samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Genom en ändring i Högskolelagen den 1 juli 2009 är nu denna uppgift också lagfäst.

¹³ Se Eliasson och Eliasson (1997) för en analys om beställarkompetensens betydelse för den konstnärliga kreativiteten i 1400-talets Florens.

tans inom vetenskapssamhället. Men även andra forskare står självfallet för en viktig del av efterfrågan, nämligen efterfrågan på forskningskvalitet. Här kan noteras att två andra mycket framgångsrika svenska forskningsmiljöer, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering och Riksbankens forskningsavdelning, i hög grad vägleds av utomvetenskaplig relevans.

Övertygelsen hos forskarna om att det som gjordes vid IUI var viktigt och gjorde skillnad var fundamental. Klamer och Colander (1990) finner samma sak när de studerar den personliga utvecklingen hos doktoranderna vid de ledande amerikanska universiteten. Det visar sig att doktoranderna i Chicago är mest nöjda. Anledningen är att professorerna där lyckas förmedla att det de gör och det studenterna lär sig verkligen spelar roll. Chicagouniversitetet har också fostrat det största antalet nobelpristagare i ekonomi (Törnqvist 2009a, kap 11).¹⁴

Kanske är det även så att den anda och sammanhållning som skapas utifrån något så grundläggande som ett intresse för samhället är mer beständig än den gemenskap som i vissa forskargrupper bildas kring specifika metoder eller mer avgränsade frågor.¹⁵

4. IUI-andan

En helt avgörande förutsättning för IUIs framgång var således vetskapen hos forskarna att när väl ett projekt var godkänt i styrelsen, vilket var den rådande ordningen fram till mitten av 1990-talet, så var de fria att efter bästa förmåga söka svaren på ställda frågor. Genom den goda tillgången på resurser och en jämfört med universiteten synnerligen väladministrerad arbetsplats, kunde den "IUI-anda" som så många av bidragen i jubileumsvolymen vittnar om utvecklas.

IUI-andan är inte helt enkel att definiera, men jag tror att grunden är vetskapen hos den enskilde forskaren att dennes integritet som vetenskapsman inte kan kränkas vare sig av chefen eller av finansiärer och huvudmän. Samtidigt måste arbetsmoralen vara sådan att detta privilegium inte missbrukas genom att forskarna underpresterar, kvalitativt eller kvantitativt.

Här blir vi-andan viktig – att forskarna faktiskt känner sig privilegierade i sin forskningsmiljö och inser vilka krav den ställer på det som produceras liksom värdet av att lyfta varandras arbeten genom ibland hårdhänt men i grunden konstruktiv kritik.¹⁶ Lunch- och kafferasterna fungerade som informella seminarier och det fanns både formaliserade veckomöten och flerdagarsövningar på fjällhotell eller annan avskild plats där omfattande slutmanus penetrerades in i minsta detalj. Här gällde inga hierarkier. Rag-

¹⁴ Se även Klein (1990) som diskuterar hur avgörande det är att forskare uppfattar det som de gör som utomordentligt viktigt.

¹⁵ Här förtjänar det att peka på Klein och Sterns (2009) analys av hur de amerikanska elituniversiteten reproducerar sig själva personalmässigt genom att nästan uteslutande rekrytera från varandra. Samtidigt bestämmer denna inre cirkel vad som är värt att forska om och vad som är bra forskning. Risken för att skapa ett slutet system är uppenbar.

¹⁶ Se särskilt Erik Ruist (2009) och Bengt Rydén (2009).

nar Bentzels och forskningschefen Erik Hööks synpunkter må ha vägt särskilt tungt i kraft av deras skarpsinne och sakkunskap, men deras egna alster blev lika hårt och oförblommerat granskade som alla andras (Vinell 2009).

Institutet saknade en formell hierarki, vilket gjorde att det inte blev någon intern konkurrens om positioner som på universiteten. Suboptimering och destruktiva revirstrider kunde därför undvikas. Det fanns (och finns) också en frihet att rekrytera de forskare som ämnes- och intresse- mäsigt passar in i miljön och därmed har goda förutsättningar att bidra till helheten. Detta står i bjärt kontrast till de statliga universitetens stela regler vid tjänstetillsättning.

Det finns också andra särdrag som skiljde IUI från högskoleinstitutioner. Det första var förekomsten av tvärvetenskaplig kompetens i samma korridor och med samma huvudman. Nationalekonomer som arbetade med empiriskt material kunde lätt få hjälp av statistiker. Fram till 1960-talet fanns i regel ämnena sociologi, juridik, ekonomisk geografi, jordbruks- ekonomi och företagsekonomi representerade inom forskarstaben. I dag är forskarnas grundskolning mer homogen, något som blivit nödvändigt i och med den ökade specialiseringen, men fruktbara frågeställningar hittas fortfarande ofta i gränslandet till andra discipliner.

Ett ytterligare särdrag var IUIs infrastruktur. I dag ger persondatorer och Internet alla forskare tillgång till ett kraftfullt verktyg för redigering, beräkning och informationssökning. Tiden dessförinnan hade IUIs forskare förmånen att kunna få intern hjälp med rutinuppgifter. En egen stab bistod med en mängd tidsödande rutinuppgifter: manuella beräkningar av regressioner, renskrivning av brev och manus på maskin, kodning av enkätformulär osv.

De goda resurserna möjliggjorde även omfattande investeringar i analysverktyg. Under 1970- och 80-talen utvecklade IUI tre ekonometriska modeller av den svenska ekonomin. Modellerna tog sin utgångspunkt i tre radikalt olika premisser om verkligheten och kunde användas för att ge alternativa svar på vilka effekter som kunde förväntas av olika ekonomisk- politiska åtgärder. Gunnar Eliasson (2009, s 143) skriver:

Modellerna gav olika svar på i stort sett varje fråga som ställdes till dem, vilket tydligt illustrerade vad *a priori*-förutsättningar betyder för resultaten av all analys, hur stor kalkylosäkerheten är samt inte minst hur lite vi vet när vi för politik, om vi inte fyller i med antaganden.

Med andra ord: det största värdet med modellerna var kanske att de visade att nyttan med sådana modeller är högst begränsad!

Forskarna var kanske inte alltid medvetna om sin privilegierade position, men kom på andra tankar när de gått vidare till andra ”mer normala” miljöer. En illustration av detta förhållande ges av följande citat från Lars Lidéns (2009, s 256) bidrag:¹⁷

¹⁷ Lars Lidén var forskare vid IUI 1957-61. Efter några år på Industriförbundet gick han vidare till Esselte, där han var vice vd fram till 1991.

Senare i livet kom jag själv att sitta i diverse statliga utredningar med politiskt rekryterad ordförande, med direktiv som hade utarbetats i något departement och med strikt partsrekryterade medlemmar. Tänkte då ofta med saknad på hur obyråkratiskt och ”högt i tak” det hade varit vid IUI. Jag insåg, kanske starkare än tidigare, värdet av att vi inom svenskt näringsliv hade/har ett privat och oberoende forskningsinstitut.

5. Omgivning och rörlighet bland forskarna

Gunnar Törnqvist var verksam vid IUI i mitten av 1960-talet och har på senare år forskat om vad som utmärker särskilt kreativa forskningsmiljöer (Törnqvist 2009a). I sitt bidrag till jubileumsvolymen försöker han applicera insikter därifrån på det IUI där han själv var verksam (Törnqvist 2009b).¹⁸ Han menar att framgångsrika forskningsmiljöer är tydligt elitistiska, dock inte i formell (hierarkiskt strävande) mening utan i termer av jämförelser gentemot utomstående aktörer (och att som institut vilja vara bäst). Dessa miljöer befolkas också av människor som brinner för sitt ämne och de frågeställningar de valt.

Idérika forskare med gedigen inomvetenskaplig kompetens dras till miljöer där betingelserna för förnyelse och utveckling är goda. Det är i sådana miljöer forskare förmår ställa de riktigt fruktbara frågorna samtidigt som de är medvetna om var gränserna mellan olika specialiteter går.

Törnqvist (2009b, s 296–297, kursiv i original) skriver också att:

Internationella utblickar visar att kreativiteten utvecklas bäst i *små egalitära organisationer*. . . . Samtidigt är det en stor fördel för de små miljöerna att vara omgivna och stödda av en ekonomiskt resursstark omgivning. Den ideala storleken på en kreativ miljö varierar, men grupperingar om fyra till sju forskare är vanliga. Så små miljöer fungerar bäst om de är innefattade i en vidare gemenskap genom strategiska länkar till andra miljöer och vidare nätverk.¹⁹ . . .

En närmare granskning av sådana [kreativa] miljöer visar en till synes motsägelsefull kombination av samarbete och rivalitet. I lyckliga stunder och på välsignade platser tycks generositet, jämlikhet och konkurrens vara möjliga att förena. . . . På min tid fanns det forskare som hade större inflytande än andra. Men deras dominans berodde inte på formella positioner utan på idérikedom, kunskaper och förmåga att inspirera. IUI var *inte* en arena för konkurrens.

¹⁸ Se även Bennich-Björkman (2007) för likartade slutsatser om vilka faktorer som befrämjar framväxten av kreativa forskningsmiljöer.

¹⁹ Här kan konstateras att det i Stockholm/Uppsala i dag finns dels mycket högkvalitativ forskarutbildning i nationalekonomi, dels flera framstående forskningsmiljöer. Totalt fanns det våren 2009 drygt 280 disputerade akademiskt verksamma nationalekonomer (inklusive finansiell ekonomi) och ca 210 doktorander i Stockholm/Uppsala.

Det är också viktigt med rörlighet och omsättning på forskare, något som kom att känneteckna IUI. I en organisation utan rörlighet och inflöde är det lätt hänt att uppfattningen om vad som är korrekt och måttstocken för vad som är god forskning stelnar – det uppstår ett slags intern konsensus kring vad som är god kvalitet och en tillfredsställande produktivitet. Inflöde av ny kompetens och kontakter utåt motverkar att så sker – man tvingas i stället till *best practice*.

Inledningsvis ställdes frågan: Vad åstadkoms vid IUI? För ett forskningsinstitut med hög rörlighet och dynamik blir tidigare medarbetares fortsatta karriärvägar, och hur dessa påverkades av tiden vid IUI, en viktig del av svaret.

IUI-forskningen har fortplantat sig när medarbetare flyttat vidare till nya akademiska miljöer. Ett exempel är Bo Carlsson som genom de erfarenheter, insikter och kontakter han fick under IUI-tiden lade grunden till sin fortsatta forskning vid Case Western Reserve University i Cleveland, Ohio. Bo Carlsson var också drivande vid etableringen av det nya forskningsområdet *industrial dynamics* (Carlsson 2009).

Det är lätt att hitta fler exempel. Albert Danielsson och Ove Granstrand har spelat en viktig roll när det gällt att öka inslaget av ekonomisk forskning vid våra två ledande tekniska högskolor. Bengt-Christer Ysanders flytt från IUI till professorsstolen i Uppsala blev startskottet för en kraftig upptryckning av forskningsmiljön där. Lars Lundberg blev den förste professorn i nationalekonomi vid Örebro universitet och har där byggt upp en forskargrupp i internationell ekonomi. Jan Södersten blev professor i Uppsala och ledande expert på företagsbeskattning med ett stort antal doktorander. Bertil Holmlund blev likaledes professor i Uppsala och har etablerat en av Europas ledande forskningsmiljöer inom arbetsmarknadsekonomi. Anders Björklund blev professor vid Institutet för social forskning vid Stockholms universitet. Han är i dag en av världens ledande forskare inom intergenerationell inkomstmobilitet. Siv Gustafsson blev Sveriges tredje kvinnliga doktor i nationalekonomi efter Margit Cassel och Karin Kock som disputerade 1924 respektive 1929. Hon blev pionjär i jämställdhetsekonomi och sedermera professor i ämnet vid University of Amsterdam där hon samlade en egen forskargrupp (Gustafsson 2009).

Under hela 1970-talet spelade IUI-forskare en viktig roll som sakkunniga granskare och kritiker av effekterna av ett alltmer komplicerat och utvecklingshämmande skattesystem. Ulf Jakobsson och Göran Normann klarlade att de s k Hagaöverenskommelserna, där lägre inkomstskatt väx-lades mot högre sociala avgifter, inte alls hade de påstådda positiva effekterna. Göran Normann visade att det heller inte var möjligt att genom en produktionsfaktorskatt (den s k promsen) flytta över skattebördan från den personliga inkomstskatten med alla dess marginaleffekter för att i stället ta ut mer skatt ”direkt på produktionen” (Normann 2009). Tillsammans med arbeten av Jan Södersten och flera andra IUI-forskare blev dessa analyser ett viktigt underlag för LO-ordförande Stig Malm och finansmi-

nister Kjell-Olof Feldt, som inför en häpen publik på en presskonferens i november 1988 förklarade att det svenska skattesystemet var ”ruttet” och ”perverst”.²⁰

Det kritiska sökandet efter välunderbyggda ståndpunkter som institutets forskare tränats i har de sedan tagit med sig ut i andra verksamheter. Bengt Rydén (2009, s 329–330) skriver exempelvis:

Min forskarskolning vid IUI kom att få stor betydelse för hela mitt fortsatta yrkesliv. Jag tränade mig att formulera problem, att göra relevansbedömningar, att se saker från olika perspektiv, att ifrågasätta och att vara systematisk och strukturerad i min ansats. ”Varför inte tvärtom” representerade ett synsätt som jag då tillägnade mig och som följt mig genom livet, inte sällan till min omgivnings irritation.

Likartade formuleringar finns i flera av de bidrag som skrivits av personer som efter IUI gjort en renodlad näringslivskarriär – se t ex Staffan Håkanson (2009) och Jan Wallander (2009).

Åke Ortmark (2009, s 239) vittnar om att han tog med sig samma förhållningssätt in i journalistiken: ”Den stora lärdomen från institutet var att man inte får slarva när man uttalar sig om något så viktigt som verkligheten”. Tillsammans med den likaledes skolade nationalekonomen Herbert Söderström introducerade han den sk skjutjärnsjournalistiken som kom att i grunden förändra svenska journalisters sätt att behandla makthavare och deras motiv.

IUI fick särskilt stor betydelse för en annan organisation som varit tongivande i den svenska policydiskussionen och forskningen kring näringslivets villkor i efterkrigstidens Sverige, nämligen Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). Två av de tre huvudarkitekterna bakom SNS – Axel Iveroth och Tore Browaldh – var skolade på IUI. Den förste egentlige vd:n Jan Wallander skrev sin avhandling vid IUI. När Wallander 1953 blev chef för IUI efterträddes han på SNS av IUI-aren Hans B Thorelli och därefter följde IUI-forskaren Torsten Carlsson. Efter ett mellanspel med två kortvariga vd:ar på SNS var IUI-arna Göran Albinsson Bruhner och Bengt Rydén SNS-chefer. Detta innebär att SNS i drygt 30 av de första 36 åren hade tidigare IUI-forskare på chefsposten (Ullenhag 1998). SNS vd 2003–09, Stefan Lundgren, var verksam vid IUI i slutet av 1980-talet. På senare år har även IUI-forskarna Birgitta Swedenborg och Pontus Braunerhjelm haft ledande poster vid SNS.

Slutligen bör nämnas att IUIs existens och framgång sannolikt var av avgörande betydelse för att LO vid sin kongress 1981 beslutade att tillsätta en utredning om ett fackligt institut för ekonomisk forskning. I utredningen medverkade bl a Bengt-Christer Ysander, då senior medarbetare vid IUI.²¹ Utredningen (Landsorganisationen 1984) lade fram sitt betänkande 1984 och ett år senare startade Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk

²⁰ Feldt (1991, s 386).

Forskning (FIEF) med den förre IUI-medarbetaren Villy Bergström som chef.²² Enligt Villy Bergström (1997, s 8) behövde LO

en kontaktyta i forskarvärlden. Industrin hade det sedan tillkomsten av Industriens Utredningsinstitut (IUI). Nästan alla svenska nationalekonomer hade arbetat vid IUI någon gång eller på annat sätt varit i kontakt med institutet. Industrin hade därigenom en bred kontaktyta bland forskarna.

Alumniförteckningen i jubileumsvolymen upptar totalt ca 230 tidigare IUI-forskare och den visar att drygt en fjärdedel av dessa gått vidare till näringsliv (inklusive media) respektive offentlig förvaltning, drygt 35 procent har fortsatt sina akademiska karriärer på annat håll, i regel som professorer vid ett universitet, och knappt en på åtta har gjort karriär i en intresseorganisation.

6. Avslutning

Inför att Institutet för Näringslivsforskning/Industriens Utredningsinstitut skulle fylla 70 år inbjöds en rad tidigare IUI-forskare att skriva en personligt hållen uppsats om vad tiden vid IUI betytt för deras professionella och personliga utveckling. Resultatet blev en omfattande samlingsvolym, vilken utgör huvudkällan till denna framställning.

Jag har gjort ett försök att dokumentera IUIs framgång och betydelse. IUIs betydelse för svensk samhällsforskning och samhällsdebatt är slående. Dock blir det allt svårare att recensera och bedöma det som gjorts ju närmare i tiden man kommer. Särskilt svårt blir det givetvis för den som själv är djupt engagerad i verksamheten. De senaste decenniernas verksamhet har därför inte diskuterats närmare.

Vilka faktorer var då nyckeln till institutets framgång? En första avgörande förutsättning var att det fanns en handfull enskilda personer med ett starkt samhällsintresse som hade en tydlig vision om vad de ville åstadkomma och förmåga att genomföra detta. De verksamhetsmål som redan från start sattes upp förutsatte en förmåga att samtidigt tillfredsställa huvudmännens och andra finansiärers krav på relevans *och* forskarnas och vetenskapssamhällets krav på integritet och hög inomvetenskaplig kvalitet.

Tidigt sjuosattes och vårdades ett antal viktiga principer som inte var förhandlingsbara. Den viktigaste var att alla resultat ovillkorligen skulle publi-

²¹ IUIs dåvarande chef Gunnar Eliasson (2009, s 144) skriver apropå detta: "Att IUI:s roll som en slagkraftig forskarmiljö och som en utbildande akademi uppfattades som betydelsefull illustreras inte minst av att Bengt-Christer Ysander, inför bildandet av Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning (FIEF), frågade mig om han fick berätta för LO-folket hur IUI inte bara var organiserat utan även hur det fungerade."

²² FIEFs verksamhet var i många stycken utomordentligt framgångsrik, särskilt under institutets första tio år och givet de begränsade resurserna; se Bergström (1997). På grund av fackföreningsrörelsens vikande medlemstal och intäkter lades FIEF ner vid utgången av 2005 efter drygt 20 års verksamhet.

ceras.²³ Detta skapade ett internt självförtroende att i alla lägen söka sanningen och gå ut med den oavsett vilka intressen detta utmanade.

Institutets ledning lyckades också skapa en kreativ forskningsmiljö. Det saknades formella hierarkier och det togs ett stort kollektivt ansvar för att höja kvaliteten på forskarnas rapporter via krävande formella och informella granskningar. Flödet av forskare genom organisationen och de livliga kontakterna med externa forskare bidrog också till att göra miljön kreativ.

En stor fördel var att den IUI-anda som här beskrivits inte var kopplad till någon viss teori, metod eller skolbildning utan byggde på ett vidare förhållningssätt till ekonomiska problem, nämligen att institutets forskning skulle ha en hög utomvetenskaplig relevans. Därmed blev den egna forskningen *efterfrågad* av andra än forskarna själva – av finansiärer, politiker, näringslivsföreträdare och andra intressenter. Sådan efterfrågan utifrån har även på andra områden visat sig starkt befrämja såväl kreativiteten som produktiviteten.

REFERENSER

Albinsson Bruhner, G (2009), "Gyllene år", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Andersson, T, T Fredriksson och R Svensson (1996), *Multinational Restructuring, Internationalization and Small Economies – The Swedish Case*, Routledge, London och New York.

Bennich-Björkman, L (2007), "Universiteten, kreativiteten och politikens aningslöshet", i Karlsson, N (red), *Den fria akademien*, Ratio, Stockholm.

Bergman, L, L Heikensten och S Lundgren (1991), "Långtidsutredningarnas metodik och roll i den ekonomiska politiken", i *Ekonomi och samhälle 2: Ekonomisk tillväxt och utveckling* (Festskrift till Karl G Jungensfeldts 60-årsdag), SNS Förlag, Stockholm.

Bergström, V (1997), "Inledning", i Bergström, V (red), *Arbetsmarknad och tillväxt. Tio års forskning med facket*, Ekerlids, Stockholm.

Bergström, V (2009), "Ragnar Bentzel: Forskaren, handledaren, vännen", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Birch, D L (1979), *The Job Generation Process*, MIT Program on Neighborhood and Regional Change, Cambridge, MA.

Carlsson, B (1977), "Hur håller vi produktio-

nen uppe och sparar energi?", i *Energipolitik för framtiden*, Näringslivets Energidelegation, Stockholm.

Carlsson, B (2009), "Reflektioner om min tid på IUI", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Carlsson, B och R G H Henriksson (1991), *Development Blocks and Industrial Transformation: The Dahménian Approach to Economic Development*, IUI, Stockholm.

Csikszentmihalyi, M (1990), "Kreativitet och kulturell utveckling", i Klein, G (red), *Om kreativitet och flow*, Brombergs, Stockholm.

Csikszentmihalyi, M (1996), *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*, Harper Collins, New York.

Dahmén, E (1950a), Svensk industriell företagverksamhet: kausalanalys av den industriella utvecklingen 1919–39, IUI, Stockholm.

Dahmén, E (1950b), "Ekonomiska utredningar och ekonomisk forskning till industriens tjänst. En översikt över verksamheten vid Industriens Utredningsinstitut", i *Industriproblem 1950*, IUI, Stockholm.

Du Rietz, G (1980), *Företagsetableringarna under efterkrigstiden*, IUI och Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Ekhölm, K och K Hakkala (2007), "Location

²³ Detta kan förefalla självklart i dag, men så är inte alltid fallet. Se t ex Mandel (1999), som diskuterar faran med att nationalekonomiska forskare har lukrativa konsultuppdrag för enskilda företag i konkurrensområden. Det är t ex också vanligt att medicinsk forskning finansieras av läkemedelsföretagen. Det finns numera en hel del belegg för en slagsida vad gäller vilka resultat som publiceras; se särskilt Melander m fl (2003) och Turner m fl (2008).

of R&D and High-Tech Production by Vertically Integrated Multinationals”, *Economic Journal*, vol 117, s 512-543.

Eliasson, G (2009), ”IUI – en privat akademi”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Eliasson, G och U Eliasson (1997), *Företagandets konst: om konstproduktionen i renässansens Florens*, City University Press, Stockholm.

Feldt, K-O (1991), *Alla dessa dagar... I regeringen 1982–1990*, Norstedts, Stockholm.

Granstrand, O (2009), ”Vad IUI betytt för mig”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Gulbrandsen, O och A Lindbeck (1966), *Jordbrukspolitikens mål och medel*, Aldus/Bonniers, Stockholm.

Gustafsson, S (2009), ”Du är en av oss. Personliga IUI-minnen 1967–1980”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Hause, J C och G Du Rietz (1984), ”Entry, Industry Growth, and the Microdynamics of Industry Supply”, *Journal of Political Economy*, vol 92, s 733-757.

Henrekson, M (red) (2009), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Henriksson, R G H (1990), *Som Edström ville – Hur IUI blev till*, IUI, Stockholm.

Heyman, F, F Sjöholm och P Gustavsson Tingvall (2007), ”Is There Really a Foreign Ownership Wage Premium? Evidence from Matched Employer-Employee Data”, *Journal of International Economics*, vol 73, s 355-376.

Håkanson, S (2009), ”En ingenjör bland ekonomer: IUI 1967–1970”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Höök, E (1962), *Den offentliga sektorns expansion: En studie av de offentliga civila utgifternas utveckling åren 1913–58*, IUI och Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Johansson, D och N Karlson (2002), *Den svenska tillväxtskolan: om den ekonomiska utvecklingens kreativa förstörelse*, Ratio, Stockholm.

Jonung, L (1992), ”Economics the Swedish Way 1889–1989”, i Engwall, L (red), *Economics in Sweden: An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London och New York.

Klamer, A och D Colander (1990), *The Making of an Economist*, Westview Press, Boulder och London.

Klein, D B och C Stern (2009), ”Groupthink in Academia: Majoritarian Departmental Politics and the Professional Pyramid”, *Independent Review*, vol 13, s 585-600.

Klein, G (1990), ”Förord”, i Klein, G (red), *Om kreativitet och flow*, Brombergs, Stockholm.

Klevmarken, A (2009), ”Forskare på IUI under en tid då nya metoder och data förnyade den empiriska forskningen”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Landsorganisationen (1984), ”Ett fackligt institut för ekonomisk forskning”, Utredning på uppdrag av Landssekreteriatet om inrättande av ett fackligt forskningsinstitut, LO, Stockholm.

Lidén, L (2009), ”IUI under senare hälften av 1950-talet”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Lindbeck, A (2009), ”Assar minns: mina tre perioder på IUI”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Mandel, M J (1999), ”Going for the Gold: Economists as Expert Witnesses”, *Journal of Economic Perspectives*, vol 13, nr 2, s 113-120.

Melander, H, J Ahlqvist-Rastad, G Meijer och B Beermann (2003), ”Evidence B(i)ased Medicine – Selective Reporting from Studies Sponsored by Pharmaceutical Industry: Review of Studies in New Drug Applications”, *BMJ*, vol 326, s 1171-1173.

Nabseth, L (1969), ”Industris utredningsinstitut 1939–1969”, i *Verksamhetsåret 1969. Institutets verksamhet under 30 år*, IUI, Stockholm.

Normann, G (2009), ”Tillväxtår vid IUI”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Norbäck, P-J (2001), ”Multinational Firms, Technology and Location”, *Journal of International Economics*, vol 54, s 449-469.

Nycander, S (2005), *Från värdeteori till välfärdsteori. Nationalekonomi vid Stockholms Högskola/Stockholms universitet 1904–2004*, SNS Förlag, Stockholm.

Ortmark, Å (2009), ”Att träna in en attityd”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

Persson, M och C-H Siven (2009), ”Ingvar Svennilson 1908–1972”, i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939–2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.

- Pålsson Syll, L (1995), *Den strukturanalytiska skolan i Lund: en essä om Johan Åkerman, Erik Dahmén, Ingvar Svennilson och ekonomisk teori- och metodutveckling*, Ekonomisk-historiska föreningen, Lund.
- Ruist, E (2009), "Sex år på Malmorgsgatan 8", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Rydén, B (2009), "IUI – min forskarskola", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Salaj, B (1968), *Bostadsproduktionens prisutveckling*, IUI och Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- Skår, J (2009), "IUI – återblickar från framtiden", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Svennilson, I (1942a), "Behovet av ekonomisk forskning", *Nationalekonomiska Föreningens Förhandlingar 1942*, s 57-62.
- Svennilson, I (1942b), "Ekonomisk forskning för näringslivet", *Tiden*, årg 35, s 361-363.
- Svensson, R (2001), "Success Determinants when Tendering for International Consulting Projects", *International Journal of the Economics of Business*, vol 8, s 101-122.
- Svensson, R (2007), "Commercialization of Patents and External Financing during the R&D-Phase", *Research Policy*, vol 36, s 1052-1069.
- Swedenborg, B (1973), *Den svenska industrins investeringar i utlandet, 1965-1970*, IUI, Stockholm.
- Swedenborg, B (1979), *The Multinational Operations of Swedish Firms – An Analysis of Determinants and Effects*, doktorsavhandling, IUI, Stockholm.
- Swedenborg, B (2009), "Mina år på IUI: 1969-81 och 1986-90", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Turner, E, A M Matthews, E Linardatos, R A Tell och R Rosenthal (2008), "Selective Publication of Antidepressant Trials and Its Influence on Apparent Efficacy", *New England Journal of Medicine*, vol 358, s 252-260.
- Törnqvist, G (2009a), *Kreativitet i tid och rum. Processer, personer och platser*, SNS Förlag, Stockholm.
- Törnqvist, G (2009b), "IUI i retrospektiv", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Ullenhag, K (1998), *I takt med tiden. SNS åren 1948-1998*, SNS Förlag, Stockholm.
- Vinell, L (2009), "Ingen samstämmighet – så bra för kreativiteten!", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Wadensjö, E (1992), "Recruiting a New Generation" och "Appendix D", i Engwall, L (red), *Economics in Sweden: An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London och New York.
- Wallander, J (1997), *Livet som det blev. En bankdirektör blir till*, Albert Bonniers Förlag, Stockholm.
- Wallander, J (2009), "Mina år vid IUI", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Wohlin, L (2009), "IUI och dess verksamhet fram till 1976. Specialiserad empirisk forskning eller övergripande samhällsanalyser?", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.
- Åberg, C J (2009), "Långtidsutredningarna – en blandekonomins spegel", i Henrekson, M (red), *IFN/IUI 1939-2009. Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*, Ekerlids, Stockholm.